

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Zielonej Górze

LZG.411.005.11.2016
R/16/003

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	R/16/003 – Wykonywanie przez gminy województwa lubuskiego zadań w zakresie nadzoru nad funkcjonowaniem zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków (2014-2015).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze.
Kontroler	Paweł Pawlak specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli Nr LZG/15/2016 z dnia 20 maja 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Siedlisku, Pl. Zamkowy 6, 67-112 Siedlisko (dalej: <i>Urząd</i> lub <i>Gmina</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dariusz Straus, Wójt Gminy (dalej: <i>Wójt</i>) od 27 listopada 1998 r. (dowód: akta kontroli str. 3-7)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna¹

Nadzór nad indywidualną gospodarką ściekową w Gminie nie był skuteczny. Dostęp² do sieci kanalizacyjnej posiadało 21,5% mieszkańców gminy. Z ogólnej liczby 675 budynków przyłączonych do sieci wodociągowej, 95 zostało podłączonych do sieci kanalizacyjnej. Wobec niewielkiego zasięgu sieci kanalizacyjnej, podstawową formą gospodarki ściekowej było gromadzenie nieczystości ciekłych w zbiornikach bezodpływowych. Postanowienia regulaminu czystości i porządku w Gminie nie były respektowane przez mieszkańców, gdyż w 2015 r., ok. 34% ścieków trafiało ostatecznie do oczyszczalni ścieków. Ograniczeniem możliwości poprawy stanu indywidualnej gospodarki ściekowej był niewystarczający poziom środków finansowych na ten cel.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków

Opis stanu faktycznego

1.1. Gmina Siedlisko jest gminą wiejską zamieszkałą przez 3.596 mieszkańców. Spośród 10 miejscowości, 1 była skanalizowana częściowo (możliwość podłączenia dla 21,5% ogółu mieszkańców Gminy), natomiast wszystkie miejscowości zostały zwodociągowane (99,9% mieszkańców).

1.2. Stosownie do Regulaminu organizacyjnego Urzędu³ do zadań stanowiska do spraw gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, infrastruktury technicznej oraz rozwoju gminy, ochrony środowiska i melioracji należy, m.in.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową.

² Według stanu na 31.12.2015 r.

³ Uchwała Rady Gminy z 20 czerwca 1999 r. Nr IX/69/99.

- zapewnienie warunków niezbędnych do ochronnych środowiska przed odpadami oraz dbanie o utrzymanie porządku,
- nakazywanie wykonania niezbędnych urządzeń zabezpieczających wodę przed zanieczyszczeniem lub zabranianie wprowadzania ścieków do wody w przypadku wprowadzenia przez właściciela gruntu do wody ścieków nienależycie oczyszczonych.

Zadania zostały przekazane pracownikowi zatrudnionemu na stanowisku do spraw infrastruktury technicznej oraz rozwoju gminy, ochrony środowiska i melioracji, poprzez przypisanie w zakresie czynności całokształtu zadań związanych z ochroną środowiska w tym m.in. realizacją zadań wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku, o odpadach oraz gospodarka wodna.

Zadania w zakresie prowadzenia ewidencji przydomowych oczyszczalni jak też ewidencji zbiorników bezodpływowych nie zostały przyporządkowane żadnemu pracownikowi Urzędu Gminy.

(dowód: akta kontroli str. 8-22)

1.3. Stosownie do art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁴, na gminy nałożono obowiązek prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej oraz realizacji obowiązków kontrolnych.

W Gminie nie prowadzono ewidencji zbiorników bezodpływowych, natomiast prowadzona była ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków. W kontrolowanym okresie prowadzenie ewidencji zbiorników i oczyszczalni nie zostało powierzone także Samorządowemu Zakładowi Budżetowemu (*Zakład*) właściwemu zgodnie ze statutem⁵ w sprawach kanalizacji i usuwania ścieków komunalnych.

(dowód: akta kontroli str. 20-25)

1.4. Na terenie Gminy funkcjonuje szacunkowo 548 zbiorników bezodpływowych oraz 32 przydomowe oczyszczalnie ścieków. Z ogólnej liczby 675 budynków przyłączonych do sieci wodociągowej, 95 (ok. 14%) z nich zostało podłączonych do sieci kanalizacyjnej.

Rada Gminy uchwałą nr VI/58/2011 z 28 czerwca 2011 r. podjęła decyzję o dofinansowywaniu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Dotacja udzielana na ten cel może wynosić do 50% kosztów budowy, nie więcej niż 2.000 zł.

(dowód: akta kontroli str. 26-30)

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W Gminie w latach 2014-2015 nie była prowadzona ewidencja zbiorników bezodpływowych, natomiast podjęte zostały działania w celu jej opracowania. Obowiązek prowadzenia ewidencji wynika z art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Ewidencja taka winna być prowadzona w celu: kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych; kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych; opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 23, 30)

Sekretarz Gminy wyjaśniła, m.in. że: w kwietniu 2016 r. przekazaliśmy mieszkańcom Gminy informację o konieczności wypełnienia zgłoszenia do ewidencji zbiorników bezodpływowych do końca sierpnia 2016 r. Na tej podstawie opracujemy ewidencję. W zgłoszeniu pozyskamy niezbędne informacje w tym m.in. dane

⁴ Dz. U. z 2016 r. poz. 250.

⁵ Statut przyjęty uchwałą Rady Gminy w Siedlisku nr XVII/144/2000 z 20 września 2000 r.

właściciela i położenie – adres, liczbę osób korzystających ze zbiornika, pojemność, technologie wykonania, dane podmiotu odbierającego ścieki oraz częstotliwość opróżniania zbiornika.

Zagadnienia związane z prowadzeniem ewidencji nie zostały przypisane konkretnej osobie przez przeoczenie. Pismem z 25 kwietnia 2016 r. wskazaliśmy Samorządowemu Zakładowi Budżetowemu na obowiązek prowadzenia w Gminie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni.

(dowód: akta kontroli str. 20-25, 31)

Skutkiem nieprowadzenia ewidencji był m.in. brak możliwości pełnego zweryfikowania ilości ścieków trafiających do oczyszczalni z ilością ścieków wytwarzanych tj. dokonania oceny czy część ścieków nie trafia poza stację zlewną.

Ocena częściowa

Gmina nie w pełni była przygotowana do realizacji zadań. Nieprowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych utrudnia rzetelne diagnozowanie potencjalnych źródeł zanieczyszczenia wody na terenie Gminy.

2. Egzekwowanie sporządzania sprawozdań od podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych

Opis stanu faktycznego

2.1. W Gminie działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych w kontrolowanym okresie prowadziły cztery podmioty. Podmioty dokonujące odbioru nieczystości ciekłych w 2015 r. składały sprawozdania kwartalne, do czego zobowiązywał art. 90 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Sprawozdania kwartalne zawierały m.in. informacje: o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych; o właścicielach nieruchomości, od których zostały odebrane nieczystości ciekłe.

(dowód: akta kontroli str. 35)

2.2. Procentowy wskaźnik ilości ścieków oczyszczonych do ilości ścieków wytworzonych zmniejszył się z 35,8% (w 2013 r.) do 33,9% (w 2015 r.).

W 2014 r. i 2015 r. w Gminie:

- dostarczono odbiorcom odpowiednio: 74,1 tys. m³ i 85,1 tys. m³ wody,
- odprowadzono kanalizacją odpowiednio: 16,2 tys. m³ i 19,2 tys. m³ ścieków,
- przewieziono beczkowozami do oczyszczalni lub stacji zlewnych odpowiednio: 7,8 tys. m³ i 6,9 tys. m³ ścieków.

(dowód: akta kontroli str. 29)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Urząd wyegzekwował od przedsiębiorców wywożących nieczystości ciekłe złożenie kwartalnych sprawozdań. Ilość ścieków odprowadzanych do oczyszczalni ścieków ulegała nieznacznemu zmniejszeniu i pozostaje ona na niezadowalającym poziomie.

3. Nadzór nad sposobem usuwania nieczystości ciekłych

Opis stanu faktycznego

3.1. W Gminie, stosownie do art. 4 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach obowiązuje⁶ regulamin, stanowiący m.in. że:

⁶ Uchwała Rady Gminy Siedliko z 4 lipca 2013 r. Nr XXIV/165/2013.

- właściciel nieruchomości zabudowanej usytuowanej na terenach nieubronionych w sieć kanalizacji sanitarnej winien wyposażyć nieruchomość w przydomową oczyszczalnię ścieków lub szczelny zbiornik bezodpływowy przeznaczony do gromadzenia nieczystości ciekłych;
- właściciel nieruchomości zobowiązany jest do zapewnienia systematycznego usuwania nieczystości ciekłych z urządzeń służących do ich gromadzenia z częstotliwością i w sposób gwarantujący, że nie nastąpi ich wypływ ze zbiornika wynikający z jego przepełnienia.

(dowód: akta kontroli str. 48)

3.2. W latach 2014-2015, Urząd:

- nie prowadził kontroli zbiorników bezodpływowych,
- nie prowadził kontroli przydomowych oczyszczalni ścieków,
- nie organizował opróżniania zbiorników bezodpływowych dla właścicieli nieruchomości.

W okresie objętym kontrolą:

- w Urzędzie nie była prowadzona kontrola gospodarki ściekowej przez organy zewnętrzne,
- nie wpływały skargi, wnioski mieszkańców oraz nie składano interpelacji odnośnie gospodarki ściekowej,
- w trzech przypadkach Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny stwierdził obecność bakterii grupy coli⁷ w wodzie (próbki wody nie odpowiadały wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi⁸).

(dowód: akta kontroli str. 50-60)

3.3. Szacunkowe potrzeby finansowe na realizację zadań w zakresie gospodarki ściekowej w Gminie wynoszą 9 mln zł.

(dowód: akta kontroli str. 30)

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Urząd w latach 2014-2015 nie przeprowadził kontroli żadnego zbiornika bezodpływowego ani przydomowej oczyszczalni ścieków.

Obowiązek przeprowadzania kontroli został określony w art. 9u ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

W następstwie część mieszkańców, którzy pozbywają się nieczystości ciekłych w sposób niezgodny z art. 5 ust. 1 pkt 3b ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, mogła pozostać w przeświadczeniu o braku negatywnych konsekwencji swojego postępowania.

(dowód: akta kontroli str. 51)

Sekretarz Gminy wyjaśniła, m.in. że: w latach 2014-2015 nie wpływały skargi dotyczące zbiorników bezodpływowych, w związku z czym nie były prowadzone żadne kontrole zbiorników, jak też kontrole przydomowych oczyszczalni. Do Gminy nie docierały sygnały uzasadniające podejmowanie kontroli w tym zakresie, ponadto ze względu na stan zatrudnienia i bieżące obowiązki pracowników kontrole w terenie nie były priorytetem. W kwietniu br. poinformowaliśmy mieszkańców o konieczności złożenia oświadczeń w oparciu, o które stworzona zostanie ewidencja zbiorników bezodpływowych i wówczas mając pełną informację o stanie faktycznym, o ile będzie to uzasadnione, planujemy, że podejmiemy działania w zakresie kontroli.

(dowód: akta kontroli str. 30-31)

⁷ Mogą powodować głównie zakażenia jelitowe i biegunkę. Wykorzystywanie zanieczyszczonej wody do picia lub przygotowywania posiłków, może stanowić potencjalne zagrożenie dla zdrowia i życia osób.

⁸ Dz. U. Nr 61, poz. 417, ze zm. – obowiązywało do 28 listopada 2015 r.

Urząd nie sprawował pełnego nadzoru nad sposobem pozbywania się przez mieszkańców nieczystości ciekłych. Nieprzeprowadzenie kontroli, przy jednoczesnym braku odpowiedniej infrastruktury kanalizacyjnej mogło skutkować nieprawidłowym postępowaniem mieszkańców z nieczystościami ciekłymi, co w dłuższej perspektywie może prowadzić do zanieczyszczenia środowiska.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁹, wnosi o:

1. Podjęcie działań w celu zapewnienia skutecznego nadzoru nad indywidualną gospodarką ściekową na terenach nieobjętych systemem kanalizacji zbiorczej.
2. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 20 czerwca 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Dyrektor

Zbysław Dobrowolski

Kontroler

Paweł Pawlak

Specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

.....
podpis

⁹ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 poz. 677.